

Varför vill handeln tillåta otillbörliga affärsmetoder?

I förra veckan beslutade regeringen att lägga fram en proposition till riksdagen om en ny lagstiftning som förbjuder ett antal otillbörliga affärsmetoder som dagligvaruhandeln använder sig av mot sina leverantörer, det vill säga primärproducenter och förädlare. Tyvärr försöker dagligvaruhandeln och deras allierade stoppa det här lagförslaget med alla till buds stående medel.

Trots årtal av uppförandekoder och samtal fortsätter ett fåtal starka aktörer inom dagligvaruhandeln att missbruka sin marknadsmakt och påtvinga leverantörer oskäliga villkor. I sunda och normala affärrelationer kräver inte köpare insyn i leverantörers affärshemligheter och bokföring. Inte heller kräver de att ensidigt kunna ändra i ingångna avtal eller hotar med repressalier i andra affärer om säljaren inte vill betala för köparens marknadsföring. Ändå är de här metoderna vanligt förekommande på den svenska livsmedelsmarknaden.

Den svenska livsmedelskedjan kan liknas vid ett timglas. I den ena änden har vi tiotusentals livsmedelsproducenter. Deras produkter pressas genom den smala mittdelen av timglasets, bestående av en extremt koncentrerad dagligvarumarknad där tre aktörer kontrollerar 90 procent av marknaden. I praktiken ett oligopol. I den andra änden av timglasets förser de stora livsmedelskedjorna 10 miljoner konsumenter med livsmedel.

Nålsögat i timglasets mitt ger dagligvaruhandeln både förutsättningar och incitament att använda sig av otillbörliga affärsmetoder. En leverantör som erbjuder oskäliga villkor har få, om ens några, alternativ för att sälja sina produkter. Att dagligvaruhandeln genom sina egna märkesvaror (EMV) allt oftare både är kund och konkurrent komplicerar situationen ytterligare.

Dagligvaruhandeln säger att skyddet mot de här metoderna inte behövs, särskilt om det är stora säljare. Det är en väldigt märklig invändning eftersom de metoder som ska förbjudas inte alls bör förekomma, oavsett storlek på köpare och säljare.

Vidare så har även stora producenter en liten försäljning i Sverige jämfört med de stora livsmedelskedjorna. De har heller inte alternativa köpare i Sverige om de råkar ut för oskäliga avtalsvillkor. Handeln har alltså ett betydande övertag även gentemot stora producenter. I regeringens förslag är dessutom småbutiker – aktörer med en omsättning under 20 miljoner kronor per år – undantagna från reglerna. Det är en kompromiss vi kan gå med på.

Dagligvaruhandeln kämpar nu med näbbar och klor för att bevara status quo. De klamrar sig fast vid ett osunt maktövertag som försvårar innovation och produktutveckling, försvagar livsmedelsbranschen och på sikt riskerar tusentals svenska jobb. Vi vill därför uppmana riksdagens ledamöter att rösta för regeringens förslag och därmed bidra till en bättre balans mellan primärproducenter, livsmedelsindustri, grossister och detaljhandel. Även Sverige förtjänar en sund och fungerande livsmedelsmarknad.

Björn Hellman, vd Livsmedelsföretagen
Palle Borgström, förbundsordförande LRF